

INAQUE

DOMENICO STARNONE

DÔVERNOSTI

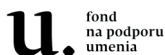
PREKLAD
PETER BILÝ

Domenico Starnone

Dôvernosti

Preklad tejto knihy vo forme štipendia podporil
z verejných zdrojov Fond na podporu umenia.

Domenico Starnone

LA CONFIDENZA

© 2019 by Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

TRANSLATION © Peter Bilý 2021

COPYEDITING Martina Kubealaková

COVER & ILLUSTRATION © Barbora Šajgalíková

SLOVAK EDITION © Inaque 2021

ISBN 978-80-8207-103-3

ISBN E-BOOK 978-80-8207-104-0

Domenico Starnone
Dôvernosti

INAQUE

ROZPRÁVANIE PRVÉ

1

Láska, čo už povedať, hovorí sa o nej tak veľa, no nemyslím si, že som to slovo používal často, skôr mám pocit, že som si ním neposlúžil nikdy, hoci som miloval, zaiste, že som miloval, miloval som až bezhlavo a nepríčetne. Láska, ako som ju zažil ja, je láva surového života spalujúca jemný život, je výbuchom, ktorý ničí pochopenie a ľútosť, rozum a dôvody, zemepis a dejiny, zdravie a chorobu, bohatstvo a chudobu, výnimku a pravidlo. Ostáva iba vášeň, ktorá kriví a ohýba, neliečiteľná posadnutosť: kde je a kde nie je, na čo myslí, čo robí, čo povedala, aký bol skutočný význam tej vety, čo mi zamlčuje, a či aj jej bolo tak dobre, ako bolo dobre mne, a či je jej aj naďalej dobre, keď som teraz ďaleko, alebo ju naopak moja neprítomnosť vysiluje, ako sa to stáva mne bez nej, čo ma deptá, pripravuje ma o všetku energiu, ktorou ma nabíja jej prítomnosť; čo už len som bez nej? Zaseknuté hodiny na rohu rušnej ulice, ach, ale ten jej hlas, ach, byť s ňou, skrátiť vzdialenosť, zrušiť, zmazať kilometre, metre, centimetre, milimetre a splynúť, rozplynúť sa, prestať byť sebou, dokonca sa mi zdá, že sa mi to nestalo inak ako v nej, v jej rozkoši, a som na to hrdý, spôsobuje mi to radosť a deprimuje ma, zarmucuje ma a znovu ma to rozpaľuje, elektrizuje; ako ju mám rád, áno, to, čo chcem, je iba jej blaho, vždy, čokoľvek sa stane, hoci mi unikne, hoci ma poníži, hoci ma zanechá úplne prázdneho, dokonca ma pripraví o schopnosť mať ju rád. Aké absurdity sa môžu udiať v hlave, mať rád bez toho, aby človek vedel mať rád, nemať rád napriek tomu, že človek má stále rád. Mne sa to stalo, preto som sa tomuto slovu čo najviac vyhýbal, neviem, čo si počať s anjelskou láskou, s utešujúcou láskou, s láskou, ktorá vyzvára, s láskou, ktorá očisťuje, s dojímavou láskou: pretože je mi to slovo cudzie, počas svojho dlhého života som

ho používal tak málo. Naopak som používal mnohé iné – prahnutie, vášeň, roztúženie, potreba, naliehavosť, túžba – a obávam sa, že ich bolo priveľa, lovím v päťtisíc rokoch písma a mohol by som pokračovať ktovie ako dlho. No tentoraz ma to ťahá k Terese, ktorá vždy odmietala zajatie kombinácie tých piatich písmen a napriek tomu sa dožadovala a ešte stále sa dožaduje tisícky a tisícky iných.

Do Teresy som bol zamilovaný, už keď sedávala v lavici pri okne a bola jednou z mojich najpohotovejších študentiek. Avšak uvedomil som si to, až keď bola rok po maturite a zatelefonovala mi, pekného jesenného dňa ma prišla počkať pred školou, a kým sme sa prechádzali a rozprávala mi o svojom turbulentnom univerzitnom živote, náhle ma pobozkala. Tým bozkom sa oficiálne začal náš vzťah, celkovo trval tri roky a osciloval medzi nikdy naozaj neuspokojenými požiadavkami absolútneho vzájomného vlastníctva a napätím, ktoré končilo v urážaní, plači a výčitkách. Spomínam si na jeden večer u známych, bolo nás tam sedem či osem. Sedel som vedľa dievčaťa z Arles, ktoré bolo v Ríme niekoľko mesiacov a taliančinu kazilo tak zvodne, že som mal chuť na iné, nie počúvať jeho hlas. No rozprávali všetci, a predovšetkým Teresa, svojím zvyčajným veľkorysým spôsobom vravela veľmi inteligentné veci a to s mimoriadnou presnosťou. Musím sa priznať, že už nejaký mesiac ma začínala dráždiť svojou túžbou byť vždy v centre pozornosti tým, že dvíhala úroveň aj najfrivolnejšieho tárania, a preto som mal často sklon ju prerušovať nejakou ironickou poznámkou, na čo ma prebodla pohľadom a povedala: prepáč, ale teraz rozprávam ja. Možno som to pri tej príležitosti trochu prehnal, páčilo sa mi dievča z Arles a aj ja som sa chcel zapáčiť jemu. Teresa sa vtedy na mňa zúrivo obrátila, schytila do ruky nôž na chlieb a vykričala: skús mi ešte raz skočiť do reči a odrežem ti jazyk a ešte niečo! Pohádali sme sa na verejnosti, akoby tam okrem nás nik nebol, a dnes si myslím, že to tak aj bolo, až tak sme boli, v dobrom aj v zlom, pohltení sami sebou. Áno, sedeli tam naši známi, bolo

tam dievča z Arles, no šlo o bezvýznamné postavy, dôležitá bola naša vzájomná prítlačivosť a odstredivosť. Akoby sme sa mali nesmierne radi len preto, aby sme si potvrdili, že sa neznášame. Alebo naopak.

Samozrejme, nechýbali šťastné obdobia, bavili sme sa o všetkom, žartovali sme, štekli som ju, až kým ma nezačala bozkávať, len aby som prestal. No nepretrvalo to, spolužitie sme si narúšali sami. Vyzeralo to, akoby sme boli presvedčení, že náruživosť, s akou sme neustále vnášali do nášho vzťahu nepokoj, nás nakoniec premení na správny pár, no táto méta sa k nám nepribližovala, skôr sa vzd'alovala. Ale práve vďaka klebeteniu dievčaťa z Arles som zistil, že Teresa sa na verejnosti správala prehnane dôverne k jednému známemu, hrbatému, vycivenému akademikovi s pokazenými zubami, chorými očami, pavúčimi prstami, ktorými vybrnkával na klavíri pred zbožňujúcimi študentkami; a tak sa mi zhnusila, že po príchode domov som ju bez vysvetlenia schmatol za vlasy, dotiahol do kúpeľne a chcel som vlastnoručne vyumývať každý milimeter jej tela marseillským mydlom. Nekričal som, prihováral som sa jej so zvyčajnou iróniou, vravel som: som otvorený človek, rob, čo sa ti zachce, ale nie s takým hnusákom. A ona sa snažila vymaniť, kopala do mňa, fackala ma, škrabala, vykrikovala, aha, aký si v skutočnosti, hanba, hanba.

Vtedy sme sa pohádali tak, že to vyzeralo, že sme skončili, nedalo sa vziať späť, čo sme si vyhodili na oči. Napriek tomu sme sa znova dokázali uzmierniť. Objímali sme sa až do rána, smiali sme sa z dievčaťa z Arles, z klaviristu docenta cytológie. No zároveň nás vystrašilo, ako sme zariskovali, že stratíme jeden druhého. A myslím, že to preľaknutie nás hneď donútilo hľadať spôsob, ako navždy upevniť vzájomnú závislosť.

Teresa opatrne navrhla: spravme to tak, že ja ti poviem svoje tajomstvo, také strašné, že som sa ho ani sama sebe neodvážila priznať, a zároveň sa mi zdôveríš s niečím podobným, s niečím, o čom vieš, že keby vyšlo najavo, navždy by ťa to zničilo. Usmiala

sa na mňa, akoby ma pozývala do hry, no zdalo sa mi, že hlboko v sebe prežíva veľké napätie. Okamžite sa ma zmocnila úzkosť, ohromila ma, znepokojilo ma, že ako dvadsaťtriročná by mohla mať nejaké až nevysloviteľné tajomstvo. Ja som ho vtedy ako tridsaťtriročný mal a šlo o natoľko chúlостivú príhodu, že už len pri pomyslení na ňu som sa červenal a pozeral som sa na špičky topánok v očakávaní, že ma pohnutie prejde. Trochu sme sa okolo toho krútili a naťahovali sa, kto sa zdôverí ako prvý.

„Najprv ty,“ povedala ironicky panovačným tónom, ktorý používala vždy vtedy, keď prekypovala nehou.

„Nie, najprv ty, musím zhodnotiť, či je tvoje tajomstvo také strašné ako to moje.“

„A prečo by som ti mala dôverovať a ty mne nie?“

„Pretože poznám svoje tajomstvo a zdá sa mi nemožné, že ty by si mohla skrývať niečo podobne nevysloviteľné.“

Nakoniec po naťahovačkách ustúpila – myslím si, že podráždená faktom, že ju považujem za neschopnú dopustiť sa ohavností. Nechal som ju vyrozprávať to bez prerušovania a nakoniec som nedokázal nájsť vhodné slovo, aby som k tomu niečo poznamenal.

„No?“

„Je to ohavné.“

„Vravela som ti to, teraz je rad na tebe. A ak mi porozprávaš nejakú hlúposť, odídem a už ma neuvidíš.“

Zdôveril som sa jej, najprv zdráhavo, potom plynulejšie. Nechcel som prestať rozprávať, ona ma musela zastaviť. Zhlboka som si povzdychol:

„Už o mne vieš, čo nikto doteraz.“

„Aj ty o mne.“

„Už sa nikdy nesmieme rozísť, máme jeden druhého v hrsti.“

„Áno.“

„Si rada?“

„Áno.“

„Bol to tvoj nápad.“

„Zaiste.“

„Mám t'a rád.“

„Aj ja teba.“

„Ale ja teba veľmi.“

„Ja ešte viac.“

Po pár dňoch bez toho, aby sme sa pohádali, dokonca formálne zdvorilo, ako sme sa nikdy predtým spolu nebavili, sme si povedali, že náš vzťah sa vyčerpал, a po vzájomnej dohode sme sa rozišli.

2

Spočiatku som cítil úľavu. Keď sa to tak vezme, Teresa bolo nespútané a hašterivé dievča, na každú moju vetu hľadalo námietky, na každú moju slabosť niečo sarkasticky poznamenalo. Okrem toho, naťahovala sa nielen so mnou, ale so všetkými: s predavačmi, zamestnancami na pošte, mestskými strážnikmi, policajtmí, susedmi, kamarátmi, na ktorých mi záležalo. Pri každej príležitosti ku konfliktu sa nahlas rozosmiala, pôsobilo to veselo, no bol to smiech plný zlosti, hrdelný zvuk, ktorý ako básnická odmlka udával takt vetám plným urážok. Najmenej dvakrát som sa pustil do bitky s chamrad'ou, ktorá zabudla, že má do činenia s dievčaťom. No potom prešli dni, uplynuli týždne, nahromadili sa mesiace bezcieľneho života a úľava sa oslabila a začala mi chýbať. Alebo lepšie povedané, uvedomil som si, že priestor, ktorý zariadila v kedysi spoločnom jednoizbovom byte, alebo ten okolo mňa na ulici, v kine, hocikde, bol prázdny, sivý. Je to riadny malér, povedal mi raz jeden môj priateľ, zamilovať sa do ženy, ktorá je vo všetkých ohľadoch živšia ako my. Mal pravdu: hoci som nebol žiaden maml'as, v Terese bolo prehnane veľa životného elánu, a keď sa do niečoho pustila, nič ju nedokázalo zastaviť. Bolo to pekné a spomienky vo mne vyvolávali nostalgiu, z času na čas som mal chuť ju znovu stretnúť. No práve keď som sám seba presviedčal, že by nebo-

lo nič zlé na tom, ak by som jej zatelefonoval, som narazil na Nadiu.

Ohľadom Nadie sa nechcem priveľmi rozpisovať: bola plachá, veľmi zdržanlivá, dokonca aj keď sa s ľuďmi len zdravila, zdvorilá, opak Teresy. Spoznal som ju v škole, mala skončenú matematiku, akademické ambície a toto bolo jej prvé miesto. Spočiatku som si ju nevšímal, nebola typom ženy, ktorý ma priťahuje, vôbec nezapadala do doby politickej, literárnej, erotickej guráže, ktorou som žil pred Teresou, počas vzťahu s ňou a aj po jeho skončení. Napriek tomu sa mi niečo na nej – ťažko povedať čo, možno rumenec, ktorý nedokázala ovládať – páčilo čoraz viac, a tak som sa okolo nej začal točiť. Pravdepodobne som si myslel, že by som ju mohol odučiť pýriť sa, naučiť ju prekonávať obmedzenia v každom životnom ohľade, v slovách a možno dokonca aj v skutkoch. Teresu som nikdy nič nenaučil, hoci mala o desať rokov menej ako ja, napriek tomu, že bola mojou študentkou na tom istom lýceu, kde som stále učil. A to ma niekedy napĺňalo trpkosťou, vyzerala, že sa narodila skúsená, zatiaľ čo Nadia bola uzavretá v malom kruhu, z ktorého nikdy nehodlala vystúpiť.

Začal som najprv zdvorilými poznámkami, potom som nahodil žartovný tón a nakoniec som ju počas prestávky pozval na kávu. Za kávou prišli ďalšie, stal sa z toho náš zvyk, všimol som si, že si naň potrpí viac ako ja. A tak som jedného dňa vyčkal pár hodín, kým skončí v práci, a navrhol som jej obed v podniku pár metrov od školy. Neprijala to, mala nejaké povinnosti, vtedy som zistil, že je zasnúbená a že sa na jeseň vydáva. Porozprával som jej, že som miloval ženu, s ktorou by som bol strávil celý život, no všetko sa pokazilo, skončilo sa to a ešte stále sa preto trápim. Keďže sa o moje trápenie veľmi zaujímala, týždeň som vyčkal a pozvanie som zopakoval, tentoraz ho prijala. Spomínam si, že počas obeda sa smiala na čomkoľvek, čo som povedal, bola nervózne veselá. Kým sme čakali na druhý chod, položil som ruku na stôl pár milimetrov od tej jej.

„Môžem ti pobožkať ruku?“ opýtal som sa jej a malíčkom som jemne prešiel po jej malíčku – na bielom obruse pri mojom pohári plnom vína.

„Ale čo to vravíš, prečo?“ zvolala a stiahla ruku tak rázne, že pohár by sa prevrátil, ak by som ho, vďaka svojej nečakanej pohotovosti, nezachytil.

„Pretože sa vo mne prebudila taká túžba,“ odpovedal som.

„Mal si si to nechať pre seba, je to hlúposť, takéto túžby sa nevyzrádzajú.“

„Je veľa hlúpostí, ktoré je pekné nielen vyraziť, ale aj spraviť.“

„Hlúposti sú a vždy ostanú hlúposťami.“

Definitívne stanovisko, no vyslovené s nehou: vedela byť zdvorilá aj pri výčitkách. Potom chcela ísť domov autobusom, no ponúkol som jej odvoz svojím už rozpadávajúcim sa Renaultom R4. Prijala to, a len čo sme si sadli vedľa seba, znova som úmyselne hľadal jej ruku. Tentoraz ju nestiahla, možno od prekvapenia, a ja som jej ju jemne otočil, dlaň som si priblížil k perám, no nedal som jej bozk, olízal som ju. Pozrel som sa na ňu v očakávaní, že bude znechutená protestovať, no na jej tvári som zbadal náznak úsmevu.

„Len som sa trochu pohral,“ vyhovárал som sa náhle v rozpakoch.

„To určite.“

„Páčilo sa ti to?“

„Áno.“

„No zdá sa ti to ako hlúposť.“

„Áno.“

„Takže?“

„Sprav mi to znovu.“

Znova som jej olizol dlaň, potom som sa ju pokúsil pobožkať, no odmietla ma. Potichu zaprotetovala, že nemôže, zdá sa jej to nefér voči snúbencovi, sú spolu šesť rokov a sú šťastní. Zoširoka sa o ňom rozhovorela, ako chlapec bol sľubným basketbalo-

vým talentom, no potom pred športom uprednostnil štúdium a teraz ako chemik pracuje vo významnej priemyselnej firme za veľmi dobrý plat. Posledná poznámka sa mi nepáčila, akoby chcela zdôrazniť kontrast toho, že ja som len stredoškolský učiteľ literatúry a nemám právo zviest' ju na zlé chodníčky. Znova som sa ju pokúsil pobožkať, no opäť odvrátila tvár.

„Je to iba bozk, čo ťa to stojí?“ opýtal som sa.

„Bozk je bozk.“

„Iba sa špičkou jazyka dotknem tvojich predných zubov.“

„Nie.“

„Iba sa ti zľahka dotknem pier.“

„Daj mi pokoj.“

„Čo je zlé na kamarátskom objatí?“

„Bolo by zlé, keby som ublížila Carlovi.“

Carlo bol ten brilantný, roky milovaný chemik. Zdôraznila, že mu bola vždy verná a nemá v úmysle kvôli mne zahodiť vážny vzťah.

„Jeden bozk mu ublíži? Myslí si, že je vlastníkom tvojich úst a tvojho jazyka?“ zaprotestoval som.

„Nie je to otázka vlastníctva, ale poníženia. Ak by si mal snúbenicu, necítila by sa ponížená?“

„Ak by som ju mal a cítila by sa ponížená, hneď by som ju nechal. Čo je na tom ponižujúce?“

Trochu sa zamyslela a zašepkala:

„Bozk je resumé súložie.“

„Takže ak sa bozkávame, súložíme?“

„Symbolicky áno.“

„To sa mi zdá prehnané. A napokon symbolická súlož nikomu neublíži. Ak je Carlo taký zraniteľný, stačí mu to nepovedať.“

„Navrhuješ mi klamať mu?“

„Lož je spása ľudstva.“

„Ja nikdy neklamem.“

„Takže mu musíš priznať, že som ti olízal dlaň.“

„Prečo?“

„Pretože spočiatku nie, no potom som do toho dal symbolický úmysel.“

Zapýrila sa a zmätene sa na mňa pozrela, využil som to a zľahka som ju pobožkal na ústa. Keďže sa neodtiahla, vzal som jej spodnú peru do svojich pier, pár sekúnd som ju podržal, potom som ju pustil, aby som jej do úst vkĺzol špičkou jazyka. Už som sa chcel stiahnuť a zistiť účinok tohto kratučkého prieskumu, keď zrazu Nadia prudko vkĺzla jazykom, živým, hladkým a teplým, do mojich úst. Teraz ma už objímala okolo krku, pery sa nám silno zrážali, jazyky sa hľadali v každom kúte ústnej dutiny. Keď sa odo mňa odtiahla – spravila to tak, akoby sa hlavou uhla úderu päťou –, zbadal som inú tvár, črty sa zjemnili, pohľad bol vyzývavý a zároveň akoby sa v tej chvíli prebrala a snažila sa vyjsť z akejsi strnulosti, ktorá ju premohla. Snažil som sa ju k sebe znovu pritiahnúť, no odolala. Povedal som prosím, ešte raz, no nechcela. Naštartoval som a odviezol som ju domov.

3

O desať minút neskôr ten bozk vo mne vzbudil takú naliehavú túžbu po nej, až ma to prekvapilo. Náš vzťah sa mi nezdal nič viac ako hra a napriek tomu sa stal naliehavým, každý deň som ju pozýval na obed, do kina, na večeru. Pretože ma pôvabne odmietala, jedného dňa po vyučovaní som ju zastavil na prázdnej chodbe a povedal som jej: „Mám ťa rád.“

„Aj ja teba.“

„Tak prečo mi unikáš?“

„Lebo mi ubližuješ.“

Vysvetlila mi, že ubližovanie vychádza z faktu, že miluje Carla a to, že ma má rada, škodí láske k nemu. Po jej rozsiahlom objasňovaní plnom ťažkopádneho zajakávania som povedal, že ju nielenže mám rád, ale cítim, že ju už milujem, a nakoniec prijala pozvanie na večeru do jedného kvalitného podniku, ktorý som poznal.

Bola zima a bolo chladno, pršalo, len kúsok od reštaurácie som zabočil do temnej uličky a vypol som motor. Chabo zaprotestovala, aby som naštartoval, súhlasil som, no pokúsil som sa ju objať. Odstrčila ma, zasmiala sa, potom zašepkala, že chce iba chvíľu pokojne sedieť s hlavou položenou na mojom pleci. Otočili sme sa k sebe tak, že hoci sme každý ostali na svojom sedadle, jej požiadavka o pokoj bola realizovateľná. No len čo si položila hlavu na moje rameno, priblížil som pery k jej perám a dlho sme sa bozkávali. S prekvapením som zistil, že ju naozaj milujem a nechcem prestať bozkávať ju.

Ešte len nedávno som mal dojem, že milujem Teresu, vysokú, štíhlu, no i tak veľkú vo všetkom, ramenách, bokoch, prsiach, pohrdajúcu konvenciami a vždy sa vyjadrujúcu úprimne; Teresa nielen zle znášala neprávosti, ktoré sa diali jej, no predovšetkým tie, ktoré sa diali iným; Teresa považovala sex za odviazaný prejav dobrej nálady, dôležité veci boli iné. Teraz sa mi však zdalo, že milujem Nadiu, s drobným telom, zdržanlivú, pozornú, aby nepovedala nič nepríjemné; a čo sa týka sexu – to už bolo teraz jasné, dokonca aj to, že ju chytím za ruku, že skrížim svoje prsty s jej prstami –, zdalo sa jej, že spustí reťazec komplexných významov schopných spraviť rošádu v jej živote. Bolo márne si nahovárať: len pokoj, popremýšľaj, nemôžeš prejsť z jedného ženského modelu k jeho opaku. Nevysvetliteľne ma dojímalo, ako bola Nadia Terese vzdialená, vnímal som ju ako zraniteľnú, malú Nadiu, dievčatko neustále vystrašené možným potrestaním. Užíval som si bozky ako nikdy v živote, a aby sa odo mňa neodtiahla, dával som si pozor a nedotýkal sa jej ďalej, ako dovoľovala hrubá vetrovka. V istej chvíli šepla popod nos: podme sa najesť a ja som pritakal zachrípnutý od vzrušenia: podme.

Kráčali sme do reštaurácie na rohu úzkej ulice. Bolo stále chladnejšie, zobral som ju popod pazuchu, kým sme šli k hosnosne osvetlenému vstupu.

„Cítim sa veľmi rozrušený,“ povedal som, vyhýbajúc sa ironickému tónu, už som nemal na iróniu chuť.

„Si nervózný?“

„Nie, som spokojný, no túžba ma rozhodila. Ty nie si rozrušená?“

„V akom zmysle?“

„Pohnutá, vieš, čo tým chcem povedať.“

„Môžem si to nechať pre seba?“

„Pošepkaj mi to do ucha.“

„Nič ti nepoviem.“

„Prosím.“

Sklonil som sa, priblížil som ucho k jej ústam. Nadia mi tam strčila jazyk a ja som sa okamžite odtiahol a utrel si ho ukazovákom.

„Spokojný?“ opýtala sa so žiariacimi očami.

Vrátili sme sa späť do auta, do reštaurácie sme už nešli. Keď sme sa na druhý deň stretli v škole, oznámila mi, že všetko vyrozprávala snúbencovi, lebo klamať mu by bolo nemožné.

„Všetko čo?“

„Všetko.“

Opýtal som sa jej, či si ma chce vziať.

4

Týždeň pred svadbou som stretol Teresu. Práve som vyšiel zo školy a kráčal k autu, rozprávajúc sa s tromi študentmi, keď ku mne prifrčala na vespe z opačnej strany ulice, spomalila a zakričala: Pietro, človeče, ty žiješ! Ja – možno pretože bola úplne zamaskovaná pod šálom a kapucňou – som sa okolo seba obzeral, aby som pochopil, či žena kričiaci Pietro, človeče, ty žiješ! volá na mňa alebo niekoho iného. Musela si to všimnúť, pretože keď som sa rozlúčil so študentmi a podišiel k nej, so zvyčajnou iróniou a predstieraným zármutkom povedala: tisíckrát si mi prisahal, že ma budeš navždy milovať, a predsa si na mňa už zabudol. Vyhovoril som sa na kapucňu, šál, bundu a po všeobecných fráзах som sa pokúsil zbaviť sa jej. No Teresa pokračovala, že